

Prymula a Chlíbek shrnují koronavirovou krizi: Může se kdykoliv opakovat, připraveni nejsme, mrazí z toho

[novinky.cz/clanek/domaci-prymula-a-chlibek-shrnuji-koronavirovou-krizi-muze-se-kdykoliv-opakovat-pripraveni-nejsme-mrazi-z-toho-40433442](https://www.novinky.cz/clanek/domaci-prymula-a-chlibek-shrnuji-koronavirovou-krizi-muze-se-kdykoliv-opakovat-pripraveni-nejsme-mrazi-z-toho-40433442)

Tomáš Skoupý

Covid-19 se přesně dle předpovědí odborníků stal nedílnou součástí našich životů a zařadil se po bok dalších respiračních onemocnění. Celosvětově však byla pandemie nového koronaviru pro lidskou společnost šok.

„Řada lidí si pořád neuměla připustit, že něco jako virus umí způsobit takovou pohromu v populaci. Nebyli jsme na to připraveni a i s odstupem času to na mě působí mrazivě, protože si uvědomuji, že něco takového se může kdykoliv opakovat,“ uvedl Roman Chlíbek.

Stala se z covidu běžná viróza? „Virus se bude neustále přizpůsobovat. Hrozí tady i to, že budeme vyvíjet očkovací látky a on je bude obcházet, jak to dělá chřipka. V tuto chvíli se usadil v naší populaci a musíme s ním počítat,“ řekl Chlíbek.

Češi pandemii odnesli hůř i kvůli civilizačním chorobám

Nejjednodušším měřítkem úspěšnosti boje jednotlivých států proti koronaviru je počet obětí. V Česku se smrtnost držela u průměrného jednoho procenta, v Nizozemsku smrtnost koronaviru byla 0,24 procenta a ve Francii či Německu kolem 0,5 procenta.

Česko ruší část objednávky vakcín. A zaplatí penále

Domácí

Ve hře je podle obou odborníků řada faktorů. „Česká republika na tom třeba v obezitě není vůbec dobře. My jsme v mužích třetí nejhorší v Evropě. A když si vezmeme, že faktor obezity je jeden z neklíčovějších v té situaci s covidem, tak je jasné, že my jsme měli větší pravděpodobnost úmrtí právě kvůli tomu, že ten náš zdravotní stav je trochu horší než v zahraničí,“ uvedl Roman Prymula.

Co zaznělo v debatě?

- 06:00 - Jaký je současný covid-19?
- 11:30 - Původ koronaviru
- 21:20 - Chyby při zvládnání pandemie
- 31:25 - Úloha a bezpečnost vakcín
- 42:00 - Hrozí nám v brzké době další pandemie?
- 50:45 - Jsme na příští pandemii připraveni?

„Ono není jednoduché jednoduše srovnávat počty nemocných a počty zemřelých. Ale není to tak jednoduché, protože česká populace trpí řadou civilizačních chorob. Jsou země, kde výskyt takových onemocnění, jako je cukrovka, vysoký tlak, srdeční onemocnění, nejsou tak frekventní,“ řekl Chlábek.

Dodal nicméně, že i po rozhovoru s kolegy z ostatních zemí není stát, kde by s pandemií neměli problémy.

Triviální velké chyby

Koneckonců celé řadě problémů čelilo právě Česko, které dokázalo na jaře 2020 první koronavirovou pandemii ustát. „V něčem takovém by bylo iluzorní očekávat, že nedojde k chybám. Těch chyb bylo samozřejmě mnoho,“ připustil Prymula.

„Ty velké chyby jsou vlastně triviální. Ona je to otázka komunikace. Pokud řeknete jeden den něco a pak se ukáže, že to je špatně, a druhý den řeknete něco jiného, tak ta populace vám přestává věřit,“ vysvětlil Prymula. „Druhým obrovským problémem je, že se ta pandemie stala obrovským politikem,“ dodal.

To, že do protipandemických opatření zasahovala politika, podle Prymuly znamenalo, že se některá opatření měnila dle jiných než epidemických dopadů na populaci, což epidemiolog přičítá i kalkulováním s politickými body. „Největší odborná chyba byla, že se pustily ty Vánoce před tou vlnou, která přišla potom. Pak se ta epidemie velmi těžce brzdila,“ zmínil Prymula rozvolnění opatření v prosinci 2020.

Roman Prymula:

Epidemiolog, vojenský lékař a krátce ministr zdravotnictví ve vládě Andreje Babiše. Podílel se na vývoji či studiu vakcín proti pneumokokům, rotavirům, spalničkám, příušnicím či zarděnkám. V roce 1999 získal doktorát v oboru epidemiologie.

Byl prorektorem Vojenské lékařské akademie v Hradci Králové a později děkanem Fakulty vojenského zdravotnictví.

Je členem řady odborných společností, oponentem v řadě medicínských vědeckých časopisů včetně známého The Lancet. Do roku 2020 je autorem či spoluautorem téměř 400 publikací.

Od roku 2009 do roku 2016 byl ředitelem Fakultní nemocnice v Hradci Králové.

Do povědomí veřejnosti se dostal s nástupem koronavirové krize. V září 2020 se dokonce stal ministrem zdravotnictví. Ve funkci však vydržel pouhých 38 dní. Po návštěvě nelegálně otevřené restaurace byl odvolán.

Do února 2021 působil jako poradce Andreje Babiše pro zdravotnictví, následně až do roku 2023 byl poradcem prezidenta Miloše Zemana.

Podle Romana Chlíba bylo velkou chybou nedostatečné naslouchání odborníkům. A druhá chyba pak byla v samotném výběru odborníků. „Nikdo se nepasujeme do role, že jsme nejchytřejší a nejlepší. Ale tady se otevřel prostor prakticky pro každého, kdo měl nějaký názor. Když k tomu měl titul, byl považován za odborníka,“ vysvětlil epidemiolog.

„Já jsem se s tím setkal, když jsme diskutovali o očkování. V té době jsem byl vždy opakovaně utišen panem premiérem Babišem, který mi řekl, že o očkování toho ví víc než já, protože očkování má nastudované a zabývá se tím celou dobu pandemie,“ uvedl jeden z příkladů Chlíba, který je mimo jiné předsedou Vakcinologické společnosti.

Odborníkům chyběl jednotný hlas

Rozdělená společnost byla podle Prymuly do značné míry zapříčiněna negativním vlivem masmédií, která za každou cenu hledala protichůdné názory. Společnosti ale chyběl jednotný hlas odborníků, který například v Německu zastával Institut Roberta Kocha.

„Ono to u nás fungovalo. My máme Českou lékařskou společnost, která sdružuje odborníky v daných oblastech a odborné lékařské společnosti, a tam jsme to neustále diskutovali a vesměs tam byla vždy shoda a ten závěr jsme přenášeli na ministerstvo zdravotnictví,“ vysvětluje Chlíba.

Roman Chlíbaek:

Vystudoval obor všeobecné lékařství, po čtyři roky pracoval jako náčelník zdravotnické služby na Posádkové ošetrovně ve Staré Boleslavi. V roce 2006 získal profesuru v oboru hygiena, preventivní lékařství a epidemiologie.

Je základajícím členem výboru České vakcinologické společnosti. Je vojenským lékařem, jako voják z povolání se zúčastnil dvou zahraničních misí – v Albánii a v Turecku.

V současnosti je předsedou vakcinologické společnosti a předsedou Národního institutu pro zvládání pandemie při ministerstvu zdravotnictví.

Přiznává nicméně, že informovanost se týkala především odborné veřejnosti a nepřenášelo se to ideálním způsobem mezi veřejnost laickou.

„Určitě to ukázalo na slabé místo Státního zdravotního ústavu, který by měl plnit tu nejzásadnější roli. Tři odborníci mohou mít tři různé názory, ale někdo to musí sjednotit a někdo musí říct: Takto postupujeme. To měl být právě SZÚ, který tomu třeba i z řady objektivních důvodů nedostal,“ uvedl Chlíbaek. Dodal, že tomuto ústavu nebyla přikládána taková významnost jako jiným obdobným institutům v zahraničí, což vedlo k jeho nedostatečnému financování.

Očkování pandemii pomohlo zastavit

Přes všechny možné ověřené i neověřené léky byla politiky i lidmi vyzývána vakcína jako nástroj, který definitivně ukončí pandemii. „Já mám poměrně zásadní výhrady k účinnosti covidových vakcín, ale musím říci, že vakcinace ten covid zastavila,“ uvedl Prymula.

Odmítá názory, že by proti covidu stačila přirozená imunita, jak to hlásali někteří jiní lékaři. „My jsme byli ve fázi, kdy protilátková odpověď byla důležitá. U variant, jako byla třeba delta, hrála svoji

roli. V té době jsme říkali, že hybridní imunita (kombinace očkování a protilátek po prodělání nemoci - pozn. redakce) je úplně to optimální," řekl Prymula.

Doktorka dezinformátorka už neléčí

Krimi

Jenže varianty jako omikron a další subvarianty už protilátky obcházejí. „Jsou lidé, kteří mají enormně vysoké hladiny protilátek a jsou naprosto nechráněni," vysvětlil Prymula.

Chlíbek pak zdůraznil fakt, že po podmíněčné registraci vakcíny někteří naprosto mylně považovali vakcínu za experimentální. „Ta podmíněčnost spočívala v tom, že vakcína přesvědčila svými důkazy a daty, že bude mít efekt a že bude bezpečná k použití. Podmíněčné znamenalo to, že bylo třeba dodávat další a další informace. Daleko déle než jiné očkovací látky. V tuto chvíli všechny očkovací látky přešly na ověřené a bezpečné," uvedl Chlíbek.

Přijdou nové viry i staří známí

Je jasné, že další pandemie přijde. Kdy to bude, je ale těžké odhadovat. Zoonózy, tedy nemoci přenesené ze zvířete na člověka, se objevují stále častěji. „Každý rok se tady objeví minimálně jedno až dvě nová infekční onemocnění. A zhruba 80 procent nově objevených infekcí jsou zvířecího původu," vysvětlil Chlíbek.

„My nemáme problémy jenom s viry, které přijdou. Když se podíváme třeba na tuberkulózu, tak sice počet nakažených klesá, ale prudce narůstá procento těch multirezistentních forem. My přestáváme mít účinné léky. To může být do budoucna obrovský problém," dodal Prymula.

Přibývá případů odolné tuberkulózy

Domácí

Co se týče připravenosti, rozhodně nejsme podle Prymuly tam, kde jsme chtěli a měli být. Pozitivem a největším úspěchem boje proti covidu je elektronizace českého zdravotnictví a hlásných systémů. „Byli jsme schopní vidět do poslední vesničky, co se tam stalo. A to je věc, která bude užitečná do budoucna,“ uvedl Prymula.

„Když se ale podíváme, jak jsme zoufale posilovali hygienické stanice, aby zvládaly ten nápor, tak dnes jsme na tom ještě hůře než předtím. My jsme jim slíbili, že dostanou nějaké peníze, které v podstatě nedostali. Když pak pandemie odezněla, tak jsme zjistili, že nejsou potřeba,“ řekl Prymula. Hygienici stárnou a postupně budou mizet. Podle epidemiologa jsme neustanovili systém, který je adekvátně zaplatí, a tak s tím bude vždycky problém.

Čeká se, aby se spěchalo

Chlíbek doplnil, že řadu lidí v epidemiologii pandemie natolik vyčerpala, že řada z nich odešla. Souhlasí s tím, že systém je nastavený špatně. Pro lékaře v podmínkách České republiky slovo hygienik nebo epidemiolog evokuje nevýznamnost oboru.

Systém obrany proti pandemii začíná od legislativy, která je nyní v řešení, nediskutuje se o něm však veřejně. Je třeba mít adekvátní výkonné složky a řeší se, jestli zodpovědnost bude centrální, či nikoliv.

Zřízení Národního institutu pro zvládání pandemie při ministerstvu zdravotnictví, kterému Chlíbek předsedá, nebylo podle něj příliš šťastné, protože se ukázalo, že původní snaha sjednotit vědecké názory je v současném nastavení neproveditelná. Cestou je podle Chlíbka posílení role Státního zdravotního ústavu, aby měl podobnou roli, jako má právě Institut Roberta Kocha v Německu.

Budeme tedy lépe připraveni na pandemii příští? „Obávám se, že se toho mnoho neděje. Ono je to naší zvyklostí. My vždycky reagujeme na aktuální krizi a pak, když to odezní, tak je to úplně jinak,“ uvedl Prymula.

„Moje obava je v tom, že v tuto chvíli máme pocit, že máme čas a můžeme čekat. Až se tady třeba na podzim něco objeví, tak budeme honem honem shánět někoho, kdo to sepíše, kdo to připraví. Nevyužíváme toho klidného období a nezapojujeme úplně všechny odborníky, které bychom mohli,“ uvedl Chlíbaek.

Prymula připomněl okřídlené armádní úsloví „spěcháme, abychom čekali, a čekáme, abychom spěchali“. Než abychom se připravili několik let dopředu a mohli pak systém udržovat, je podle něj státní správa a zdravotnictví v bohorovném klidu, než přijde další rána.

WHO: Covid připravil lidstvo o 336,6 milionu let života

Svět